

ZAHTEVE ZA SEMENSKI POSEVEK ŽIT

1. Zahteve za sorte žit, razen hibridne sorte

1.1 Izolacija

Semenski posevek kanarske čužke (*Phalaris canariensis*), rži (*Secale cereale*), razen hibridnih sort in tujeprašnih sort tritikale (X *Triticosecale*), mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev najmanj:

- osnovno seme 300 metrov,
- certificirano seme 250 metrov.

Semenski posevek samoprašnih sort tritikale mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev najmanj:

- osnovno seme 50 metrov,
- certificirano seme 20 metrov.

Semenski posevek vseh vrst sirka, vključno s križanci (*Sorghum* spp.), mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev in še posebej od rastlin divjega sirka (*Sorghum halepense*) najmanj:

- osnovno in certificirano seme 300 metrov.

Semenski posevek navadne ajde (*Fagopyrum esculentum*) mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev najmanj:

- osnovno in certificirano seme 300 metrov.

Semenski posevek koruze (*Zea mays*) mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo oprашitev najmanj:

- osnovno in certificirano seme 200 metrov.

Zgoraj navedene oddaljenosti se lahko zmanjšajo, če obstaja zaščita (npr. posevek visokih rastlin ali pas gozda) pred nezaželenim oprашevanjem.

1.2 Sortna čistost

Največje dovoljeno število rastlin, ki očitno ne pripadajo sorti, pri semenskem posevku kanarske čužke (*Phalaris canariensis*), rži (*Secale cereale*) in tritikale (X *Triticosecale*) ne sme presegati:

- 1 rastline na 30 m² v posevku, namenjenem pridelavi osnovnega semena,
- 1 rastline na 10 m² v posevku, namenjenem pridelavi certificiranega semena.

Največje dovoljeno število rastlin, ki so očitno divji riž ali rastline z rdečim zrnjem, pri semenskem posevku riža (*Oryza sativa*) ne sme presegati:

- 0 rastlin v posevku, namenjenem pridelavi osnovnega semena,
- 1 rastline na 50 m² v posevku, namenjenem pridelavi certificiranega semena.

1.3 Zapleveljenost

Strožje zahteve za prisotnost gluhega ovsa (*Avena fatua*) pri žitu, razen koruzi, se ugotavlja na naslednji način:

- v semenskem posevku v času poljskega pregleda, uradno opravljenega v skladu z določbami 14. člena tega pravilnika in s to prilogo, ne smejo biti prisotne rastline gluhega ovsa (*Avena fatua*) in v vzorcu, z maso najmanj 1 kg, odvzetem v skladu z določbami 17. člena tega pravilnika, v času uradnega preverjanja ne sme biti prisotno seme gluhega ovsa (*Avena fatua*), ali
- v vzorcu, z maso najmanj 3 kg, odvzetem v skladu s 17. členom tega pravilnika, v času uradnega preverjanja ne sme biti prisotno seme gluhega ovsa (*Avena fatua*).

2. Zahteve za hibridne sorte

2.1 Izolacija

Posevki, namenjeni pridelavi certificiranega semena hibridnih sort navadnega ovsa (*Avena sativa*), navadnega ječmena (*Hordeum vulgare*), navadne pšenice (*Triticum aestivum*), trde pšenice (*Triticum durum*), pire (*Triticum spelta*) in samoprašne sorte tritikale (X *Triticosecale*), morajo biti oddaljeni od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo opraišitev:

- ženska starševska komponenta mora biti oddaljena najmanj 25 m od drugih sort iste vrste, razen moške starševske komponente,
- razdalja se lahko zmanjša, če obstaja zaščita (npr. posevek visokih rastlin ali pas gozda) pred nezaželenim opraiševanjem.

Semenski posevki za pridelovanje starševskih komponent osnovnega semena in certificiranega semena hibridne rži (*Triticum secale*) morajo biti v vsaki fazi pridelave izolirani od vira cvetnega prahu, ki bi lahko kontaminiral semenski posevek. Najmanjše izolacijske razdalje so :

- za pridelavo osnovnega semena
  - a) pri uporabi moške sterilnosti 1.000 m,
  - b) brez uporabe moške sterilnosti 600 m,
- za pridelavo certificiranega semena 500 m.

Semenski posevek koruze (*Zea mays*) mora biti oddaljen od sosednjih virov cvetnega prahu, ki bi lahko povzročili nezaželeno tujo opraišitev najmanj:

- osnovno in certificirano seme 200 metrov.

Zgoraj navedene oddaljenosti se lahko zmanjšajo, če obstaja zaščita (npr. posevek visokih rastlin ali pas gozda) pred nezaželenim opraiševanjem.

2.2 Sortna čistost in sortna pristnost

2.2.1 Semenski posevek navadnega ovsa, navadnega ječmena, navadne pšenice, trde pšenice, pire in samoprašne sorte tritikale mora biti, kar se tiče lastnosti komponent, zadosti sortno pristen in sortno čist.

Kadar je seme pridelano z uporabo CHA, mora semenski posevek ustrezati naslednjim zahtevam:

a) najmanjša sortna pristnost in čistost mora biti:

- pri navadnem ovsu, navadnem ječmenu, navadni pšenici, trdi pšenici in sevki 99,7 %,
- pri samoprašni sorti tritikale 99,0 %;

b) najmanjša stopnja hibridizacije mora biti 95%.

Kadar je bil delež hibridnosti določen v predhodni kontroli pred potrjevanjem semena, določanje deleža hibridnosti med poljskim pregledom ni potrebno.

2.2.2 Hibridna rž

Semenski posevek hibridne rži mora biti, kar se tiče lastnosti komponent, vključno z moško sterilnostjo, zadosti sortno pristen in sortno čist.

Semenski posevek mora izpolnjevati naslednje zahteve:

a) največje dovoljeno število rastlin, ki očitno ne pripadajo starševski komponenti, ne sme presegati:

- 1 rastline na 30 m² v posevku, namenjenem pridelavi osnovnega semena in
- 1 rastline na 10 m² v posevku, namenjenem pridelavi certificiranega semena, pri čemer ta zahteva velja samo za žensko starševsko komponento;

b) kadar se pri pridelavi osnovnega semena uporablja moška sterilnost, mora biti stopnja moške sterilnosti vsaj 98 %.

Potrjeno seme se prideluje v mešanem posevku ženske starševske komponente, ki je moško sterilna z moško komponento, ki obnavlja moško fertilnost.

Pri uradni potrditvi semenskega posevka za pridelavo certificiranega semena hibridne rži je treba upoštevati rezultate naknadne kontrole osnovnega semena. Seme se uradno potrdi samo, če se v naknadni kontroli ugotovi, da osnovno seme izpolnjuje predpisane zahteve glede sortne pristnosti in čistosti.

2.2.3 Koruza in sirek

Kadar se za pridelavo certificiranega semena hibridne sorte uporablja moško sterilna ženska starševska komponenta in moška starševska komponenta, ki ne obnavlja moške fertilitnosti, mora biti seme pridelano:

- z mešanjem semena iz partije semena, pridelane z uporabo moško sterilne in druge partije semena z uporabo moško fertile starševske komponente. Razmerje semena moško sterilne in moško fertile komponente ne sme presegati razmerja dva proti ena,
- s sejanjem moško sterilne ženske starševske komponente in moško fertile ženske starševske komponente v razmerju, primernem za posamezno sorto.

2.2.3.1 Koruza

Delež rastlin, ki očitno ne pripadajo sorti, samooplodni liniji ali starševski komponenti, ne sme presegati:

1. pri pridelavi osnovnega semena:

- samooplodne linije 0,1 %,
- dvolinijskega hibrida, vsaka komponenta 0,1 %,
- tujeprašne sorte 0,5%;

2. pri pridelavi certificiranega semena:

a) hibridne starševske komponente:

- samooplodna linija 0,2 %,
- dvolinijski hibrid 0,2 %,
- tujeprašna sorta 1,0 %,

b) tujeprašna sorta

1,0 %.

Semenski posevek za pridelavo osnovnega semena starševskih linij mora izpolnjevati tudi naslednje zahteve:

a) kadar je pri ženski starševski komponenti prisotno več kot 5% receptivne svile, delež ženskih starševskih rastlin, ki prašijo cvetni prah, ne sme presegati:

- 0,5 % pri kateremkoli poljskem pregledu in
- 1 % skupaj pri vseh poljskih pregledih.

Semenski posevek za pridelavo certificiranega semena hibridnih sort mora izpolnjevati tudi naslednje zahteve:

a) moške starševske rastline morajo v času cvetenja ženskih starševskih rastlin prašiti dovolj cvetnega prahu,

b) ustrezno je treba odstraniti metlice pri ženskih starševskih rastlinah,

c) kadar je pri ženski starševski komponenti prisotno več kot 5% receptivne svile, delež ženskih starševskih rastlin, ki prašijo cvetni prah, ne sme presegati:

- 1 % pri kateremkoli poljskem pregledu in
- 2 % skupaj pri vseh poljskih pregledih.

Rastline, ki prašijo cvetni prah, so tiste, pri katerih so na več kot 50 mm centralne veje metlic ali stranskih vejah metlice na zalistnikih prisotni odprti prašniki, ki prašijo cvetni prah.

2.2.3.2 Sirek

Delež rastlin iz drugih vrst sirka kot je semenski posevek ali delež rastlin, ki očitno ne pripadajo samooplodni liniji ali starševski komponenti, ne sme presegati:

a) pri pridelavi osnovnega semena

- ob cvetenju in ob zrelosti 0,1 %;

b) pri pridelavi certificiranega semena:

- pri rastlinah moške starševske komponente ki prašijo cvetni prah, ko imajo rastline ženske starševske komponente receptivno svilo 0,1 %,
- pri rastlinah ženske starševske komponente ob cvetenju 0,3% in ob zrelosti 0,1 %.

Semenski posevek za pridelavo certificiranega semena hibridnih sort mora izpolnjevati tudi naslednje zahteve:

a) moške starševske rastline morajo v času cvetenja ženskih starševskih rastlin prašiti dovolj cvetnega prahu,

b) kadar imajo rastline ženske starševske komponente receptivno svilo, delež

ženskih starševskih rastlin, ki prašijo cvetni prah, ne sme presegati 0,1 %.

V posevkih, namenjenih za pridelavo certificiranega semena, je minimalna čistost sorte ženskih starševskih rastlin 99,7%.

V posevkih, namenjenih pridelavi samoprašne ali sintetične sorte sirka, največje dovoljeno število rastlin, ki očitno ne pripadajo sorti, ne sme presegati:

- 1 rastline na 30 m² v posevku osnovnega semena in
- 1 rastline na 10 m² v posevku certificiranega semena.

Za seme križancev sirka veljajo zahteve in drugi pogoji, ki veljajo za seme posamezne vrste križancev, če ni s tem pravilnikom drugače določeno.

3. Poljski pregledi

Pri semenskih posevkih za pridelavo starševskih sort ali starševskih linij, namenjenih za pridelavo hibridnih sort z uporabo CHA, so poljski pregledi enaki kot pri navadnih sortah žit.

Pri semenskih posevkih za pridelavo osnovnega semena hibridnih sort z uporabo CMS je treba opraviti preglede ženske sterilne linije, moške starševske komponente moško sterilnega dvolinijskega hibrida, vzdrževalčeve linije in moške linije za obnovo fertilitnosti.

Pri semenskih posevkih za pridelavo certificiranega semena hibridnih sort mora biti opravljen vsaj en pregled po klasitvi obeh komponent, da se preveri, ali so bile izpolnjene vse tehnične zahteve za pridelovanje hibridne sorte iz dogovora z organom za potrjevanje.

Kadar se v pridelavi hibridnih sort uporablja moška sterilnost, mora biti raven sterilnosti moško sterilne komponente najmanj 98%, da je sploh lahko predmet potrjevanja.

Pri semenskih posevkih za pridelavo certificiranega semena hibridnih sort z uporabo CHA lahko organ za potrjevanje zahteva tudi drugi pregled v času, ko je zrnje dovolj zrelo, da se ugotovi raven moške sterilnosti ženske starševske komponente oziroma hibridnosti semena.

Pri drugem pregledu organ za potrjevanje ugotavlja delež sterilnosti ali delež hibridnosti.

Samo posevki, ki dosežejo standard za hibridnost 95%, so lahko predmet potrjevanja in drugih preizkusov, ki jih zahteva organ za potrjevanje. Izjemoma lahko organ za potrjevanje v primeru izolacijske razdalje najmanj 100 m, sprejme delež hibridnosti, ugotovljen na polju kot delež sortne čistosti hibrida, če ocenjena stopnja ni manjša od 90%.